

પ્રકરણ ૧૪ ગતિમાં સંવાદિતા

ભારત પરંપરાગત નૃત્યોની સમૃદ્ધ યાકળા ધરાવે છે, જે દરેકના મૂળ દેશના વૈવિધ્યસભર સાંસ્કૃતિક વારસામાં રહેલા છે. આ નૃત્યો માત્ર યળવળની અભિવ્યક્તિ જ નથી, પરંતુ વાર્તાઓ, લાગણીઓ અને આધ્યાત્મિકતા પણ વ્યક્ત કરે છે.

પરંપરાગત નૃત્ય હોઈ શકે છે શાસ્ત્રીય નૃત્ય અથવા લોકા નૃત્ય. આપણી સંસ્કૃતિમાં નૃત્યની વિવિધતા વિવિધ સુગંધ ફેલાવે છે જે પ્રકૃતિમાં અનન્ય છે.

અમારી પાસે અસંખ્ય સાધનો, ગુણધર્મો, પોશાકો, ભાષાઓ અને સાંસ્કૃતિક માન્યતાઓ છે જે લોકોના ઘણા જૂથો દ્વારા રજૂ કરવામાં આવે છે. આવા પરંપરાગત નૃત્યો આપણા રાષ્ટ્રને ઉત્થાન આપે છે અને સામાજિક અને નૈતિક અખંડિતતાને મજબૂત બનાવે છે.

હવે, નૃત્યના આપણા સમૃદ્ધ સાંસ્કૃતિક વારસાને જાળવવાની અને તેનું રક્ષણ કરવાની જવાબદારી તમારી છે.

0680CH14

પ્રવૃત્તિ ૧: આપણું પરંપરાગત નૃત્ય

તમારા ક્ષેત્રના કોઈપણ પરંપરાગત નૃત્ય અને તેનાથી સંબંધિત ગીત પસંદ કરો.

તમારા ક્ષેત્રમાં ઉપયોગમાં લેવાતા સાધનો સાથે લયમાં નૃત્ય કરો.

બિહુ

ગુજરાતનું સીદી ધમાલ નૃત્ય

ઉદાહરણ ૧: આસામના બિહુમાં ઢોલ નામનું એક સાધન અને ભેંસના શિંગડામાંથી બનેલા અનોખા પવનના સાધનનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે, જેને પેપા કહેવામાં આવે છે..

ઉદાહરણ ૨: સીદી ધમાલ નૃત્ય એ ગુજરાતનું છે. તે પ્રદર્શન દરમિયાન સાધન તરીકે મોટા ડ્રમ્સનો ઉપયોગ કરે છે.

શું તમે પરફોર્મ કરવા માટે તૈયાર છો? એક ક્ષણ માટે રાહ જુઓ. શું તમે તમારા નૃત્યમાં કયા પ્રોપ્સ (જો વાસણો, લાકડીઓ, વીંટીઓ જેવા કોઈ પણ પ્રોપ્સ...) નો ઉપયોગ કરશો તેની ચર્ચા કરી છે?

શું તમને કોઈ વિશિષ્ટ નૃત્યમાં ઉપયોગમાં લેવાતા પોશાકોનો ખ્યાલ છે કે જે તમે કરવા જઈ રહ્યા છો?

ભારતમાં બધાં જ નૃત્યોનાં મૂળ આપણાં સાંસ્કૃતિક વારસામાં રહેલાં છે. નૃત્યમાં માત્ર હવનચલન, લય, સંગીતનો જ સમાવેશ થતો નથી, પરંતુ તેમાં પોશાક, પ્રોપ્સ, મેક-અપ અને સ્ટેજ પોઝિશનનો પણ સમાવેશ થાય છે..

પ્રવૃત્તિ 2: નૃત્યના આભૂષણો અને સાધનો બનાવવું

નૃત્ય માટે જરૂરી પોશાકો વિશે તમારા સંબંધિત જૂથો સાથે ચર્ચા કરો. પૂંઠા, કલર પેપર, ડેકોરેટિવ રિબ્બન વગેરેનો ઉપયોગ કરીને તેને જાતે બનાવવાનો પ્રયાસ કરો.

ઉદાહરણ: નેકલેસ, હેડ ડેસ, હનુમાન ફેસ માસ્ક અને રાણીનો તાજ જેવા નૃત્ય જવેલરી.

બુટ્ટીઓ

હાર

શિરોભૂષણ

ધૂંધરું

પ્રવૃત્તિ ૩: તમારી પસંદગીના આભૂષણ અથવા સાધનો ધોરો

© NCERT
not to be republished

તેને કાગળ, પૂંઠા, કાપડ વગેરેનો ઉપયોગ કરીને બનાવવાનો પ્રયાસ કરો.

નેટ સાથે નૃત્ય

માટે બેઠેલા સંગીતકારો
કાર્યક્રમ

પ્રવૃત્તિ ૪: રજૂઆતની જગ્યાનું જ્ઞાન

વર્ગમાં નીચેની બાબતોની ચર્ચા કરો:

- પ્રદર્શનને વિચલિત કર્યા વિના સ્ટેજ પર જરૂરી પ્રોપ્સ મૂકવા.
- નૃત્ય કરવા માટે આરામદાયક લાગે તેવા પોશાકોની રચના કરવી (હાથ અને પગ ઉપાડવા, ફૂદવું, ફિલ્પિંગ, વગેરે).
- બે બાજુથી સ્ટેજ પરથી પ્રવેશ અને બહાર નીકળવું. (થિયેટર વિભાગમાં સ્ટેજ સ્ટ્રક્ચરનો સંદર્ભ લો.)

વિવિધ નૃત્ય સ્વરૂપોમાં વિવિધ પ્રોપ્સ અને સ્ટેજ ડેકોરેશન હોય છે. આશા છે કે નૃત્યનું દરેક તત્વ બધાને સ્પષ્ટ છે.

અત્યાર સુધી, તમે નાના જૂથોમાં કામ કર્યું છે. આગળ જતા, તમે વર્ગના બધા સભ્યોવાળા સામૂહિક જૂથ તરીકે કામ કરશો. હવે, તમે એક નવી વસ્તુનું અન્વેષણ કરવા જઈ રહ્યા છો!

નૃત્ય ડ્રામા (નાટ્ય)

આપણે માત્ર શબ્દથી જ વાકેફ નથી 'નૃત્ય' પણ 'ડ્રામા'.

જો આપણે નૃત્ય અને નાટક બંનેને એક સાથે જોડીએ તો તે કામ કરશે?

નૃત્ય ડ્રામા અથવા નાટ્ય એ સર્જનાત્મક અભિવ્યક્તિનું એક સ્વરૂપ છે કે જેમાં ભાગ લેનારાઓ નૃત્યનો ઉપયોગ વાર્તા કહેવાના સાધન તરીકે કરે છે અથવા ગીતો અને સંગીતમાં વારંવાર અભિનય કરતા સ્ટેપ્સ, બોડી અને હસ્તામુદ્રાઓનો ઉપયોગ કરીને સંદેશ પહોંચાડે છે..

